



TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN FUTBOL TAKİP DÜZEYLERİ

M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU¹

Abdurrahman KIRTEPE¹

Atalay GACAR¹

Furkan KARAHÜSEYİNOĞLU²

ÖZET

Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda kalan tutuklu ve hükümlülerin seyirci, taraftar ve fanatik kavramlarına yönelik kendilerini nasıl tanımladıklarını belirlemek üzere yapılan bu çalışma 2015 yılında uygulanmıştır. Araştırmaya Urfa-Siverek Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda tutuklu ve hükümlü 303 erkek katılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına alındıktan sonra istatistik programlar sayesinde demografik özelliklerin oluşturulduğu yüzde ve frekans dağılımları betimsel istatistik yöntemi ile belirlenmiştir. Bağımsız değişkenler açısından anlamlılık ilişkisi için Ki kare analizi sonuçları dikkate alınmıştır. Sonuç olarak; Futbol takip düzeyleri kavramsal açıdan “seyirci, taraftar ve fanatik” olarak ayrıştırılarak değerlendirilmiştir. Hükümlü ve tutuklunun %35,6’sı taraftar, % 33,7’si seyirci, % 30,7’si ise kendilerini fanatik olarak tanımlamıştır. Hükümlü ve Tutuklular Fenerbahçe (%31,7), Galatasaray (%25,7), Diğer (%21,8) ve Beşiktaş (%20,8) takımlarının destekçisi (seyirci, taraftar ve fanatik) olarak sıralanmaktadır. Galatasaraylılar (%38,4) ve Beşiktaşlıların (%42,9) çoğunluğu kendilerini taraftar olarak, Fenerbahçeliler ise çoğunlukla (%43,8) “fanatik” olarak tanımlamışlardır. Taraftar ve fanatik olan tutuklu ve hükümlülerin takımlarının maç kaybetmesi halinde üzdükleri ve seyirci, taraftar ya da fanatik olan tutuklu ve hükümlülerin çoğunlukla spor/maç programlarını izledikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fanatik, seyirci, taraftar

FOLLOW UP LEVELS OF FOOTBALL FOR DETAINEES AND CONVICTS

ABSTRACT

This study which aimed to find out how detainees and convicts in Open Prison and Execution Institution viewed themselves in terms of spectators, supporters and fans was conducted in 2015. 303 male detainees and convicts at Urfa-Siverek open prison and execution institution participated in the study. Data was analyzed through percentage and frequency distributions using descriptive statistical method. Khi square analysis results were taken into account for the significance of the relationship in terms of independent variables. As a result; Football tracking levels were separated and assessed conceptually as “spectators, supporter and fanatics”. 35.6% of convicts and prisoners defined themselves as supporters, 33.7% as spectators and 30.7% identified themselves as fans. Convicts and the prisoners were listed as supporters of Fenerbahce (31.7%), Galatasaray (25.7%), other (21.8%) and Besiktas (20.8%) teams. Majority of Galatasaray (38.4%) and Beşiktaş (42.9%) supporters themselves as supporters, while mostly Fenerbahce supporters defined themselves (43.8%) as “fanatic”. Fanatical supporters were found to be upset if their teams lost and spectator, supporter or fanatics were mostly found to watch sports programs or matches.

Keywords: Fan, spectator, supporter

¹ Firat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi/Elazığ. Yazışmadan sorumlu yazar E-posta; fkarahuseyinoglu@gmail.com

² Tunceli Üniversitesi Çemişgezek Meslek Yüksek Okulu/Tunceli

GİRİŞ

Türkiye’de 2015 yılı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü verilerine göre illerde oluşturulmuş olan Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda 176.116 kişi tutuklu ve hükümlü olarak kalmaktadır. Cezaevi gibi toplumda var olan mikro bir yapı içerisinde sporun bir sosyalleştirici ajan olarak uyuma katkıda bulunabileceği açıktır. Sporun sahip olduğu değerlerin, kuralların, simgelerin bireyler tarafından içselleştirilmesi biyolojik, duygusal ve zihinsel olmak üzere farklı düzeylerde uyumun gerçekleşmesine neden olur. Spora aktif ya da pasif katılım verimli bir mekan ve verimli bir zaman dilimi içerisinde kişilerin ortak sevinç, ortak hüznün ve ortak gereksinim hissetmelerine neden olmaktadır [1].

Spor küresel dünyada eğlence sektörünün en kuvvetli enstrümanlarından birisidir. Sporun içerisinde futbolun belirginliği diğer branşlarla kıyaslanmayacak kadar etkilidir. Futbol bugün üzerinde en çok kafa yorulan, kitle iletişim araçları ve daha pek çok yolla milyarlarca kişinin takip ettiği adeta evrensel bir fenomene dönmüştür. Gerilim ve sevinç duygusunun en yaygın yaşandığı futbol, günümüzde salt oyun olma işlevinden uzaklaşarak yerel, toplumsal, ulusal ve evrensel gerçeklik haline dönüşmüştür [2].

Futbolu farklı boyutlarda (seyirci, taraftar, fanatik, holigan) izleyenlerin tamamının onu bir oyun olarak zevk ve heyecanla takip ettiğini belirtmek zordur. Maddi gerekçeler şans oyunları gibi farklı nedenlere bağlı olarak sadece takip etmeyi tercih eden azımsanmayacak bir kitlenin varlığı inkar edilemez. Farklı boyut ve nedenlerle izlendiği veya takip edildiği tartışmalı da olsa görsel olarak-spor tüketicilerinin [3] hizmetine sunulan ve günlerce kitle iletişim araçları tarafından eritemeyen futbolun görselliği tartışmasıdır.

Futbol literatüründe seyirci, fanatik ve taraftar kavramları sıkça kullanılmaktadır. Bu kapsamda; herhangi bir duygusal bağ olmaksızın spor faaliyetlerini izleyenlere seyirci, ilgi duyduğu takım ve sporcuları düzenli olarak takip eden ve onlara karşı olumlu duygular besleyip destekleyenlere taraftar [4], takımlarına aşırı tutkuyla bağlanmış olan kişilere de fanatik [5] denilmektedir. Başka bir anlatımla seyirci sadece eğlence amaçlı spor faaliyeti takipçilerini, taraftar bir kent ritüeli [6] olarak spor takımlarıyla bütünleşen bireyleri, fanatik ise bir şeye çok aşırı ölçüde, coşku ve tutkuyla bağlılığı [7], kazanmak için her yolu meşru gören, sporun estetik ve güzelliğiyle ilgilenmeyen, takımlarının sembollerini hastalık derecesinde önemseyen bireyleri tanımlar [8].

Futbolun bu kadar etkili olmasındaki neden kuşkusuz takip eden izler kitlenin fazlalığında aranmalıdır. Futbol seyircisi spor seyircileri içerisinde en çok akla gelendir. Adeta seyirci kalıbı içerisinde yer alan (taraftar, fanatik, holigan) kavramları futbol branşı ile bütünleşmiş durumdadır. Örneğin; taraftar/fanatik misiniz? Sorusu genellikle futbol takımı açısından yanıtlanır. Seyirciler demografik, sosyal, psikolojik, toplumsal ve daha pek çok açıdan homojen bir yapı göstermemektedir. Özellikle toplumsal ve kültürel kodlardaki farklılaşma dikkat çekicidir. Bu ayrışma medeniyetler (Doğu, Batı Toplumları veya milletler; İngilizler, Türkler) olarak şekillenebilmektedir. İngiliz futbol seyircisi denildiği zaman çağrıştırdığı ile Türk futbol seyircisinin anımsattıklarının aynı olduğunu belirtmek mümkün değildir. Temelde bu farklılaşmayı kabul etmekle birlikte seyirci, taraftar, fanatik, holigan kavramlarının aynı olduğunu ileri sürmek Türk spor kültürü açısından zordur.

Seyircilik spor hizmetinin tüketicileri konumunda genel anlamda diğer pek çok kavramı da (taraftar, fanatik, holigan...) kapsamaktadır. Taraftar, fanatik, holigan kavramları farklı anlamlar içermektedir. Sadece seyir zevkini yerine getiren sporseverler ile takım taraftarı olan ve takımının yenilgisi/galibiyeti ile üzülen/sevinen seyircileri aynı kategoride ele almak doğru bir yaklaşım olmayacaktır [9].

Özellikle müsabaka esnasında seyredenlerden bazıları heyecanlanır, yerinde duramaz; bazıları ise sadece oyunun kalitesine odaklanır, seyir zevkinin keyfini çıkarır. Oyunun kurallarını bilerek/bilmeden takip edenler, zaman zaman hakem kararlarını ya da oyuncu hareketlerini eleştirir; kimisi ise skor odaklı olduğu için sadece gol anlarına yoğunlaşır. Seyircilik taraftarlığın başlangıç evresi gibidir. Ne galibiyetten duyulan sevinç ve coşku, ne de mağlubiyetle gelen hüznün çok abartılı değildir. Oysa taraftar için, galibiyetin de mağlubiyetin de yarattığı duygusal çok daha yükündür. Taraftar, takımı yenilmişse kendini sahada mücadele etmiş, zafer kazanmış gibi hisseder ya da kendi oynamış da kaybetmiş gibi hüznelenir. Yani taraftarın takımı ile olan bağı seyirciye göre çok daha güçlüdür. Taraftar, desteklediği takımı sadece spor müsabakalarında değil, günlük hayatın her anında referans gösterirken, seyirci genelde ilgisini müsabaka zamanları dışında göstermeden müsabaka sonrasında unutan topluluk olarak tanımlanmaktadır [10].

Bu bağlamda seyirci, taraftar, fanatik, holigan kavramlarının çağrıştırdıklarının farklılığının ortaya konulması ancak kavramların detay, içerik ve çağrıştırdıklarının bilinmesi ile mümkündür. Kavramlar arasındaki farklılaşma öncelikle Türkiye gibi hayatın her alanında seçme işlevini yerine getiren eğitim düzeyi yüksekliği dikkate alınarak araştırılabilir. Çünkü eğitim seviyesi yükseldikçe spor kavramına ilişkin akla gelebilecekler çoğalmaktadır [11] İnsanların kendilerini seyirci, taraftar, fanatik, holigan kavramları içerisinde nasıl konumladıkları elbette önemlidir. Ancak kavramların içerikleri ve çağrıştırdıklarının bilinmesi bu konulamayı bilimsel kılacaktır.

MATERYAL VE METOT

Hükümlü ve Tutukluların futboldaki seyircilik/taraftarlık ve fanatilik boyutları çeşitli faktörlere bağlı olarak değişmektedir, temel hipotezinden yola çıkılarak geliştirilen çalışmanın amacı hükümlü ve tutukluların futbol takip düzeylerine ilişkin farkındalıklarını belirlemektir. Çalışmanın amacına yönelik araştırmaclar tarafından geliştirilen veri anketi 2015 yılının ilk yarısında Urfa-Siverek Açık Ceza ve İnfaz Kurumundaki hükümlü ve tutuklulara uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşaması literatür tarama yöntemi ile araştırmaya bilgi toplanarak oluşturulan teorik çerçeve, ikinci aşamada ise araştırmanın amacına yönelik geliştirilen anket kısmıdır. Araştırmada kullanılan veri anketi, demografik bilgiler ve çalışmanın temel hipotezini sınamaya yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Anketler öncelikle ana kütleyi temsil ettiği varsayılan 22 kişilik gruba uygulanmış ve uzman görüşü doğrultusunda son hali verilerek düzenlenmiştir. Veri toplama aşamasında toplam olarak 335 anket dağıtılmış ve dağıtılan anketlerin 303 tanesinin eksiksiz geri dönüşü sağlandığından değerlendirmeye dahil edilmiştir. Çalışmada yer alan hükümlü ve tutukluların tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamındaki hükümlü ve tutukluların yaş ve tutukluluk sürelerine ilişkin sorulara araştırmanın amacı dışında olması sebebiyle yer verilmemiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler bilgisayar ortamına alındıktan sonra istatistik programlar sayesinde demografik özelliklerin oluşturulduğu yüzde ve frekans dağılımları betimsel istatistik yöntemi ile belirlendi. Bağımsız değerşkenler açısından anlamlılık ilişkisi için Ki kare analizi sonuçları dikkate alınmıştır. Çalışma araştırmanın amaçları dikkate alınarak elde edilen veriler ışığında genel çıkarımlar ile sonuçlandırılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları aşağıda katılımcıların futbol takip ve eğitim düzeyi yanında bunlara ilişkin olarak sunulan toplam altı tablodan oluşmaktadır.

Tablo 1. Çalışmaya katılan hükümlülerin futbol takımı takip düzeylerinin dağılımı

Seyirci		Taraftar		Fanatik		Toplam	
n	%	n	%	n	%	n	%
102	33,7	108	35,6	93	30,7	303	100

Katılımcıların %35,6'sı taraftar, %33,7'si seyirci ve %30,7'si fanatik olarak kendini tanımlamaktadır.

Tablo 2. Eğitim Düzeylerine göre futbol takımı takip düzeylerinin Ki Kare Analizi

	Seyirci		Taraftar		Fanatik		Toplam		Ki Kare
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İlk Okul	42	13,9	30	9,9	6	2,0	78	25,7	χ^2 : 38,454 df: 6 P: 0,01
Orta Okul	30	9,9	30	9,9	27	8,9	87	28,7	
Lise	21	6,9	39	12,9	42	13,9	102	33,7	
Lisans ve Üstü	9	3,0	9	3,0	18	5,9	36	11,9	
Toplam	102	33,7	108	35,6	93	30,7	303	100	

*P< 0,05

Eğitilmelerine göre futbol takip düzeyleri irdelendiğinde; kendini seyirci olarak tanımlayanların çoğunluğu (%13,9) ilkokul mezunu, taraftar (%12,9) ve fanatik (%13,9) düzeyde görenlerin çoğunluğu lise mezunudur. Kendilerini seyirci, taraftar ve fanatik olarak tanımlayan hükümlü ve tutukluların eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. *($P=0,01 < 0,05$).

Tablo 3. Takip edilen futbol takımı ile takip düzeyleri arasındaki Ki kare analizi

	Seyirci		Taraftar		Fanatik		Toplam		Ki Kare
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Galatasaray	27	34,6	30	38,4	21	27,0	78	25,7	$\chi^2: 33,004$ df: 6 P: 0,01
Fenerbahçe	21	21,9	33	34,4	42	43,8	96	31,7	
Beşiktaş	15	23,8	27	42,9	21	33,3	63	20,8	
Diğer	39	59,0	18	27,2	9	13,6	66	21,8	
Toplam	102	33,7	108	35,6	93	30,7	303	100	

* $P < 0,05$

Genel toplam içerisinde Hükümlü ve Tutukluların çoğunluğu (%31,7) Fenerbahçe, % 25,7'si Galatasaray, %20,8'i Beşiktaş ve %21,8'i ise diğer takımların seyirci, taraftar ve fanatik düzeyde takip ettiklerini belirtmişlerdir. Galatasaraylılar (%38,4) ve Beşiktaşlılar (%42,9) çoğunlukla kendilerini taraftar olarak tanımlarken, Fenerbahçelilerin %43,8'i fanatiktir. Diğer (Trabzon Spor, Elazığ Spor, Diyarbakır Spor..) takımları takip edenlerin çoğunluğu kendini seyirci (%59,0) olarak tanımlamaktadır. Takımlar ve takip düzeyleri arasındaki bu farklılaşma istatistiki açıdan anlamlı kabul edilmiştir *($P=0,01 < 0,05$).

Tablo 4. Günlük ortalama televizyon seyretme ile takip düzeyleri arasındaki Ki kare analizi

	Seyirci		Taraftar		Fanatik		Toplam		Khi Kare
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Bir saatten az	9	3,0	6	2,0	6	2,0	21	6,9	$\chi^2: 7,729$ df: 6 P: 0,25
Bir iki saat arası	36	11,9	27	8,9	33	10,9	96	31,7	
Üç dört saat arası	45	14,9	66	21,8	48	15,8	159	52,5	
Beş saatten fazla	12	4,0	9	3,0	6	2,0	27	8,9	
Toplam	102	33,7	108	35,6	93	30,7	303	100	

* $p > 0,05$

Seyircilerin %14,9'u, taraftarın %21,8'i ve fanatiklerin %15,8'i günde ortalama üç ile dört saat arasında televizyon seyretmektedir. Televizyon seyretme süreleri ve takip düzeyi arasındaki farklılık istatistiki açıdan anlamlı kabul edilmemiştir *($P=0,25 > 0,05$).

Tablo 5. Takip edilen futbol takımının yenilmesi durumu ile takip düzeyleri arasındaki Ki kare analizi

Takımı Yenildiğinde	Seyirci		Taraftar		Fanatik		Toplam		Ki Kare
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çok üzülür önemser.	3	1,0	21	7,0	78	26,0	102	34,0	$\chi^2: 255,909$ df: 4 P: 0,01
Üzülür ancak önemsemez.	12	4,0	66	22,0	6	2,0	84	28,0	
Anlık olay kabul eder.	84	28,0	21	7,0	9	3,0	114	38,0	
Toplam	99	33,0	108	36,0	93	31,0	300	100	

* $P < 0,05$

Takip edilen futbol takımının yenilmesi halinde; seyircilerin %28,0'i anlık olay kabul ederken, taraftarların %22,0'si üzülmeyle beraber önemsemediğini, fanatiklerin ise %26,0'sının çok üzülmediğini ve önemsemediğini belirtmektedirler. Seyircilik, taraftarlık ve fanatiklik takip edilen futbol takımına bağlılık açısından

değerlendirildiğinde, takımın yenilmesine verilecek tepkinin şiddeti artarak devam etmektedir. Takip düzeylerinin takımın yenilgisi durumundaki tepkileri farklılaşmaktadır aradaki bu farklılık ki kare açısından anlamlıdır ($P=0,01 < 0,05$).

Tablo 6. Ağırlıklı olarak seyredilen programlar ile takip düzeyleri arasındaki Ki kare analizi

Programlar	Seyirci		Taraftar		Fanatik		Toplam		Ki Kare
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Haber/Tartışma	21	6,9	21	6,9	6	2,0	48	15,8	χ^2 : 65,056 df: 10 P: 0,01
Spor/Ma	30	9,9	30	9,9	60	19,8	120	39,6	
Güncel magazin	9	3,0	24	7,9	9	3,0	42	13,9	
Spor magazin	15	5,0	15	5,0	15	5,0	45	14,9	
Dizi/Sinema	24	7,9	9	3,0	3	1,0	36	11,9	
Toplam	102	33,7	108	35,6	93	30,7	303	100	

* $P < 0,05$

Ağırlıklı olarak seyredilen programlar açısından seyirci, taraftar ve fanatiklere bakıldığında; seyirci (%9,9), taraftar (%9,9) ve fanatikler (%19,8) oğunlukla Spor/ma programı izlemektedirler. Fanatik, taraftar ve seyircilerin izledikleri televizyon programı türü farklılaşmaktadır. Seyredilen televizyon programı türü takip düzeyine göre farklılaşmakta ve bu farklılıkta ki kare analizine göre anlamlı kabul edilmiştir ($P=0,01 < 0,05$).

TARTIşMA VE SONUÇ

Futbol makro değişim sürecinin yaşandığı dünyada, küresel boyutlara ulaşan, endustirisini oluşturan ve görselliği ile kitleleri arkasından sürükleyen toplumsal bir gerçekliktir. İzleyici kitlesi evrensel boyutlar kazanmış futbol takipçilerini seyirci, taraftar ve fanatik olarak kesin çizgilerle ayrıştırılamayan geçişken gruplandırma yapabilmek mümkündür. Açık Ceza ve İnfaz Kurumunda kalan toplam 303 hükümlü ve tutuklunun %35,6'sı taraftar, %33,7'si seyirci ve %30,7'si fanatik olarak kendini tanımlamaktadır (Tablo 1).

Tutuklu ve hukumluların eğitim düzeyleri ile seyirci, taraftar ve fanatikklik oranlarında istatistik açıdan anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (Tablo 2, $P < 0,05$). Acet (2001) yaptığı çalışmada, yetersiz eğitimin şiddete neden olduğunu belirtirken seyircilerin oranını %61,4 olarak bulmuştur [12]. Bahadır (2006) yaptığı araştırmada, yetersiz eğitime sahip olan taraftarı %47,8 olarak tespit etmiştir [13]. Benzer şekilde Demir'in (2009) yaptığı çalışmada, futbol seyircileri arasındaki yetersiz eğitimin (%32,5) şiddet olaylarının en önemli nedenleri arasında olduğunu belirtmiştir [14]. Literatürde ulaşılan bu çalışmalar, kendisini seyirci olarak tanımlayan tutuklu ve hukumluların yüksek oranda ilkokul düzeyinde eğitim aldığını göstermektedir. Futbol seyircisinin eğitim seviyesinin üst düzeylerde olması daha bilinçli bir seyirci kitlesi oluşturacağı eğitimin doğası gereğidir.

Hükümlü ve Tutukluların çoğunluğunun sırasıyla Fenerbahçe (%31,7), Galatasaray (%25,7), Beşiktaş (%20,8) ve diğer takımların (%21,8) "seyirci, taraftar ve fanatiği" olduklarını belirtmişlerdir. Literatürde bulunamayan ancak kamuoyunun genel kanısına göre özellikle Üç büyükler olarak bilinen takımların seyirci sayıları tartışma konusu olmasına rağmen Türkiye genelinde 2014 yılında en fazla taraftara sahip takımlara yönelik yapılan araştırmada Galatasaray taraftarınının %36, Fenerbahçe taraftarlarınının %35 ve Beşiktaş taraftarlarınının ise %19 oranında olduğu belirtilmiştir [15]. Bu durum takım takip düzeyi açısından farklı kriterler dikkate alınarak değerlendirildiği için elde edilen sonuçlar tartışmalı ve nesneldir. Literatürde objektif ve bilimsel kaygılarla hazırlanmış veriye rastlanmaması nedeniyle bu konu tartışmaya açık bir şekilde bırakılmıştır. Ancak araştırma "Seyirci, taraftar ve fanatik" kavramsallaştırması açısından irdelendiğinde; Galatasaraylılar (%38,4) ve Beşiktaşlılar (%42,9) oğunlukla kendilerini taraftar olarak tanımlamaktadır. Fenerbahelilerin ise %43,8'i "fanatik"tir. Diğer takım destekçileri arasında "seyirci"lerin (%13,6), Beşiktaşlılarda "taraftar"ların, Fenerbahçeli grup içerisinde ise "fanatik"lerin oransal olarak çoğunlukta olması manidardır ($P=0,00 < 0,05$). Araştırma sırasında, futbol takipçilerinin genellikle iki takıma destek verdiği, bunlardan ilkinin kendi deyimleri ile -taraftarı veya fanatiği- oldukları futbol kulübü olmakla beraber ikinci bir takımda sempati duyduklarını ifade ettikleri araştırmacılar tarafından yapılan saha araştırmasında gözlenmiştir. Bu konuda bilimsel bir veri olmamakla birlikte bu konuda internet ortamında çeşitli araştırma şirketleri tarafından "sempati ligi" şeklinde nitelenerek detaylandırılmıştır [16].

Tutuklu ve hükümlülerin televizyon programları izleme süreleri ve takip düzeyleri arasında istatistik açıdan anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir (Tablo 4, $P>0,05$). İzleme süreleri dikkate alındığında tutuklu ve hükümlülerin yapabilecekleri kısıtlı etkinliklerden birisinin televizyon seyretmek olduğu televizyon seyretme sürelerinin birbirine benzer olması dikkat çekici değildir. Tutuklu ve hükümlülerin takip ettikleri takımlarının müsabakayı kaybetmesi halinde futbol takip düzeyleri ile göstermiş oldukları tepkiler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kendisini seyirci olarak gören tutuklu ve hükümlülerin bunu anlamlı bir olay olarak kabul ettikleri, taraftarların üzüldükleri ancak önemsemedikleri, fanatiklerin ise böyle bir sonuç karşısında çok üzüldükleri ve önemsemedikleri sonucu elde edilmiştir (Tablo 5, $P<0,05$). Yukarıda kuramsal çerçevede takıma bağlılık ve takımı önemsemenin seyircilik, taraftarlık ve fanatikklik şeklinde takımlarına bağlılık durumlarının artarak devam ettiği belirtilmiştir. Bu bağlamda kendini seyirci olarak tanımlayanların taraftar ve fanatiklere göre takımlarının yenilgisini daha az önemsemesi normal bir sonuç olarak karşılanmalıdır.

Kendini seyirci, taraftar ve fanatik olarak tanımlayan tutuklu ve hükümlülerin çoğunlukla spor/maç programları izledikleri, diğer program türleri takip düzeylerine bakıldığı zaman aralarında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür (Tablo 6, $P<0,05$). Şentürk (2007) bireylerin taraftarlık davranışı üzerine kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılan spor programlarının etkili olduğunu belirtmiştir [17]. Seyirci, taraftar ya da fanatik olan bireylerin öncelikli olarak spor programlarını izlemeleri normal sayılabilecek bir sonuç olarak görülmelidir. Karahüseyinoğlu ve diğerleri (2015) lisansüstü öğrencilerine yönelik yapmış olduğu çalışmada kendilerini seyirci ve taraftar olarak gören bireylerin fanatik olduğunu söyleyen katılımcılara göre spor/maç programlarını daha fazla izledikleri görülmüştür [18]. Araştırmamızda yukarıdaki gibi bir ayrışma yoktur. Seyirci, taraftar ve fanatik olarak kendini tanımlayan tutuklu ve hükümlüler çoğunlukla spor/maç programlarını izleyerek yukarıdaki yapılan araştırmadan farklılaşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre; tutuklu ve hükümlülerin kendilerini seyirci, taraftar ve fanatik olarak farklı şekilde tanımladıkları, takip ettikleri takımlarının yenilmesi durumunda aynı oranda tepki göstermedikleri, bu durumun kendilerinin seyircilik, taraftarlık ve fanatikklik özelliklerini yansıtacak düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Erkal ME, Sosyolojik açıdan spor. M. E. G. S. B. Yayın no: 30 Ankara, 1986.
2. Eker GÖ, Irresistible charming of the football, portrait of fascinated supporter, fanaticism and Beşiktaş. Milli Folklor Dergisi, 2010; 22 (85): 173-183.
3. Appelbaum LG, Cain MS, Darling EF, Stanton SJ, Nguyen MT, Mitroff SR, What is the identity of a sports spectator? 2012; 52 (3): 422-427.
4. Arslanoğlu K, Futbolun Psikiyatrisi. İthaki Yayınları. İstanbul, 2005.
5. Kuruç Z, Bayar P, Arslan F, Türkiye’de futbol fanatikleri: Sosyal kimlik ve şiddet. Türkiye Futbol Adamları Derneği Ankara Şubesi ve Spor Toto Genel Müdürlüğü Futbol Müsabakalarında Terörün Nedenleri ve Önleme Yolları Bilimsel Araştırma Yarışması. 2004; Ankara.
6. Taşmektepligil MY, Çankaya S, Tunç T. Futbol taraftarı fanatikklik ölçeği. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2015; 6(4): 41-49.
7. Püsküllüoğlu A, Türkçedeki yabancı sözcükler sözlüğü. 2. Basım. Arkadaş Yayınları. Ankara, 2001.
8. Arıkan Y, Futbolda şiddet ve polis. Polis Bilimleri Dergisi, 2007;9: 1-4.
9. Ünsal A, Tribün cemaatinin öfkesi: ticarileşen Türkiye futbolunda şiddet, İletişim Yayınları, 2005.
10. Dikici ST, Türkiye’de taraftarın sosyal ve siyasal profili: Beşiktaş JK çarşı grubu örneği. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
11. Amman MT, Spor Sosyolojisi, Alfa Yayınları, (Editör: Can İnkizler) 2000.
12. Acet M, Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2001.
13. Bahadır Z, Futbol Seyircisinin Sosyo-Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2006.
14. Demir B, Görsel medya’nın spordaki şiddete etkisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2009.
15. <http://www.haberself.com/h/11291/.07/02/2016>
16. <http://www.samanyoluhaber.com/spor/En-cok-taraftar-hangi-takimda-ISTE-CEVABI/408100/07/04/2016>
17. Şentürk Ü, Popüler bir kültür örneği olarak futbol, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 2007; 31(1): 25-41.
18. Karahüseyinoğlu MF, Kirtepe A, Altungül O, Gacar A, Lisansüstü öğrencilerin futbol takip düzeyleri, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2015; 3: 370-377.